

ŠKOLSKA PSIHOLOGIJA
SAVJETOVALIŠTE ZA OBRAZOVANJE

MI GLEDAMO DALJE

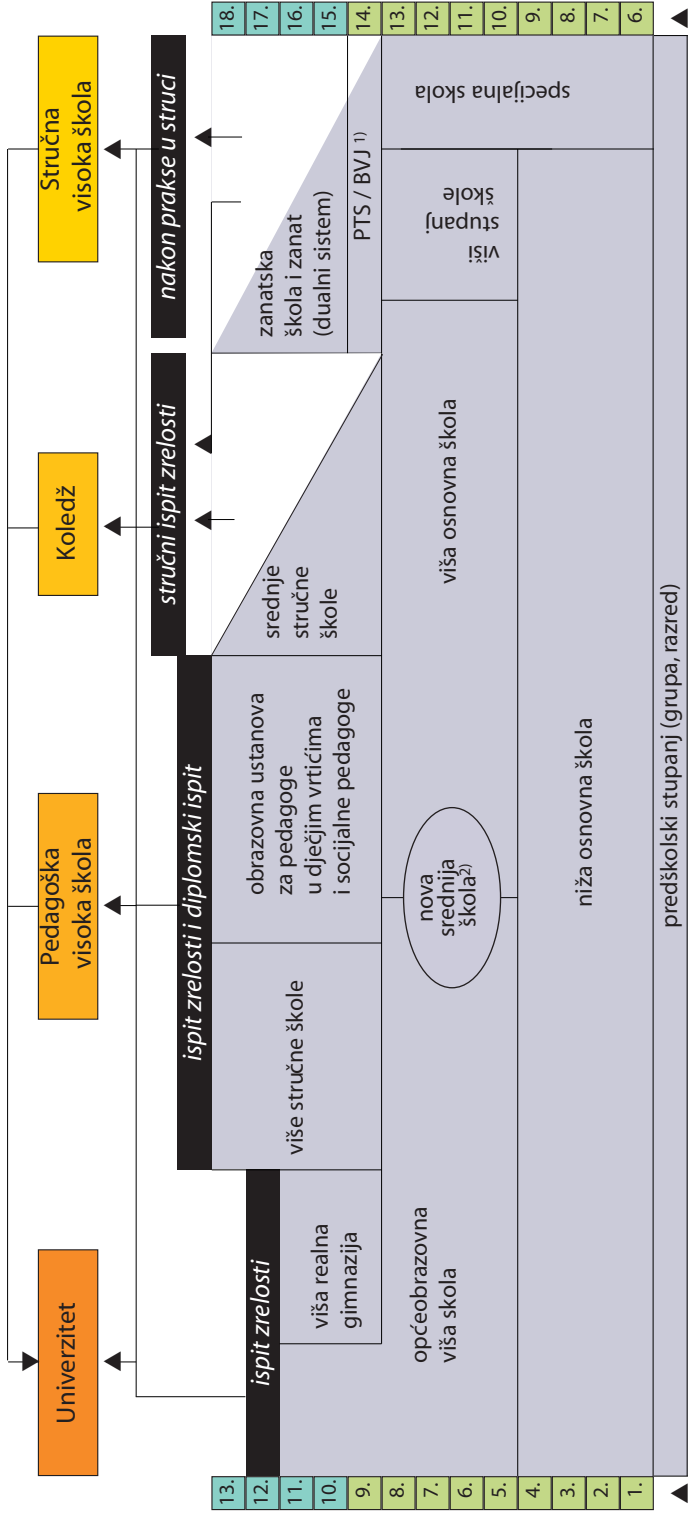

Mogućnosti obrazovanja

u Austriji

bm:uk

Savezno ministarstvo za
nastavu, umjetnost i kulturu

školski stupanj

školska obaveza

¹⁾ politehnička škola / pripremna godina za zanimanje

²⁾ pokusni modeli

godina života

Opća obaveza školovanja:

Za svu djecu koja stalno borave u Austriji postoji opća obaveza školovanja. Ona započinje nakon 1. septembra one kalendarske godine u kojoj je dijete napunilo 6. godinu života i traje devet školskih godina. Opća obaveza školovanja ispunjava se pohađanjem slijedećih vrsta škola:

● Prve četiri školske godine

pohađanjem niže osnovne škole (Grundschule Volksschule) ili specijalne škole za hendikepiranu djecu (Sonderschule);

● od 5. do 8. školske godine

pohađanjem više osnovne škole (Hauptschule), gimnazije (allgemeinbildende höhere Schule), ili nekog razreda specijalne škole za hendikepiranu djecu;

● u 9. školskoj godini

pohađanjem politehničke škole (Polytechnische Schule), daljnjim pohađanjem niže osnovne škole, više osnovne škole ili specijalne škole za hendikepiranu djecu ili pohađanjem neke srednje, odnosno više škole.

Osnovna škola (od 6. do 10. godine života):

Staratelji djece koja podliježu obavezi školovanja moraju djecu radi upisa prijaviti kod nadležne osnovne škole.

● Ovisno o nadarenosti i potrebama djeteta ono može za savladavanje 1. stupnja u osnovnoj školi (Grundstufe I, 1. i 2. razred) trebati do 3 godine. Za to su moguće slijedeće organizacijske forme: Djeca koja prema procjeni upravitelja odnosno upraviteljice škole, ili razrednog učitelja odnosno razredne učiteljice trebaju 3 godine za 1. stupanj u osnovnoj školi (1. i 2. razred, te po potrebi predškolski razred) uče zajedno sa djecom 1. razreda, ili 1. i 2. razreda, ili se obuhvate već na početku odnosno u toku prve godine u organizacijski odvojeno vođene predškolske razrede.

● *Prijevremeno primanje u školu:* Djeca koja još nisu školski obavezna, ali navršavaju šestu godinu života do 1. marta slijedeće godine, a normativima 1. razreda nisu preopterećena, mogu se prije vremena primiti u prvi razred osnovne škole, ukoliko to zatraže roditelji (važi od 1.9.2006.).

● Od školske godine 1998/99 predviđen je u nastavnom planu niže osnovne škole jedan živi strani jezik (lebende Fremdsprache) već od 1. razreda kao obavezna vježba (verbindliche Übung, tj. bez ocjenjivanja). Nakon jednog prelaznog perioda se od školske godine 2003/04. mora obavezna vježba „živi strani jezik“ („Lebende Fremdsprache“) voditi u svim razredima osnovne škole, počevši sa 1. razredom.

● *Prelaženje u više razrede:* U 4. školskom stupnju se staratelji djeteta informiraju i savjetuju, na osnovu pokazanog interesa i uspjeha, o preporučljivom daljnjem obrazovnom putu učenika. Uvjet za prijem u višu osnovnu školu je uspješan završetak 4. školskog stupnja. Uvjete za prijem u općeoobrazovne više škole vidi u odjeljku 2.

Informacije o izboru obrazovanja nakon osnovne škole naći ćete u internetu pod: www.schulpsychologie.at/hsoderahs

Viša osnovna škola Hauptschule (od 10. do 14. godine života):

Viša osnovna škola integrirana je u pojedine općine i može relativno fleksibilno odgovoriti različitim potrebama učenika i učenica (prema regionalnim potrebama, individualnim težištima interesa i obdarenosti i dr.).

- Za nastavne predmete njemački jezik, matematika i živi strani jezik postoje grupe po uspješnosti, koje omogućavaju da se sa jasnim ciljem vodi računa o sposobnostima učenika. Pri tome se nastava odvija prije svega u malim grupama. Normativi najviše grupe uspješnosti odgovaraju onima u općeobrazovnoj višoj školi (gimnaziji).
- Za sve obavezne predmete postoji mogućnost primjene posebne poticajne nastave (Förderunterricht), što se posebno koristi kod predmeta kod kojih postoji diferencijacija učenika prema uspjehu.
- Svaka škola ima mogućnost da u jednom određenom okviru prilagodi svoju ponudu nastavnih predmeta u skladu sa svojom specifičnom situacijom. Pri tome ona može donositi i vlastite autonomne nastavne planove. Na taj način formiraju se školski centri vlastitog profila, ili pak sa nekim specijalnim težištem (npr. strani jezici, umjetnička kreativnost, sport, prirodno tehnički smjer, ekologija, informatika i dr.).
- Između ostalog postoje posebne vrste viših osnovnih škola u oblasti sporta i umjetnosti.

U 3. i 4. razredu se posebna pažnja posvećuje pitanju daljnjeg puta mladih u struci i obrazovanju. To se ostvaruje putem obavezne vježbe „Profesionalna orijentacija“, zatim na danima stručne prakse, posjetama poduzećima i putem ekskurzija. Pri odgovarajućem dobrom uspjehu u višoj osnovnoj školi postoji mogućnost direktnog prelaza u općeobrazovnu višu školu, odnosno u srednje i više stručne obrazovne škole (berufsbildende mittlere und höhere Schulen).

Integracija učenica i učenika sa posebnim pedagoškim potrebama u osnovnoj školi, višoj osnovnoj školi i nižem stupnju općeobrazove više škole:

Integracijska nastava i integracijski odgoj pružaju hendikepiranoj i nehendikepiranoj djeci i omladini mogućnost zajedničkih iskustava u učenju. Učenice i učenici sa potrebom posebnog pedagoškog poticanja (sonderpädagogischer Förderbedarf) mogu se integrativno podučavati u nižoj osnovnoj školi, višoj osnovnoj školi i na nižem stupnju općeobrazovne više škole. Na politehničkoj školi se mogu provoditi školski pokusi vezani za integracijsku nastavu.

Specijalna škola za hendikepiranu djecu Sonderschule (od 6. do 15. godine života):

Specijalna škola obuhvaća osam školskih stupnjeva, odnosno u slučaju priključivanja politehničke škole ili pak jednogodišnje stručne pripreme (Berufsvorbereitungsjahr), devet školskih stupnjeva.

Uz dozvolu školskih vlasti i pristanak nositelja škole, specijalna se škola može pohađati maksimalno dvanaest godina.

Austrijski sistem specijalnih škola obuhvaća deset područja. Učenici stiču temeljno opće obrazovanje u radu sa posebno školovanim nastavnicima za specijalne škole i uz primjenu individualnih nastavnih metoda, što treba da omogući savladavanje daljnje profesionalne naobrazbe ili nastavljanje školovanja.

Ovisno o oblikovanju nastavnog plana, kod specijalnih škola se razlikuju slijedeći oblici:

- Specijalne škole sa vlastitim nastavnim planom: Opća specijalna škola (za retardiranu djecu i djecu koja teško uče), specijalne škole za slijepu, gluhi i teško hendikepiranu djecu.

- Specijalne škole koje drže nastavu prema nastavnim planovima niže osnovne škole, više osnovne škole, politehničke škole ili prema nastavnom planu specijalne škole druge vrste:

Specijalne škole za tjelesno hendikepiranu djecu, djecu s govornom manom, djecu s oštećenjem vida, za nagluhu djecu i teškoodgojnu djecu; škole pri lječilištima.

- Godine 1998. je kao obavezna vježba na specijalnim školama za hendikepiranu djecu propisan nastavni predmet „Profesionalna orijentacija u 7. i 8. razredu”. Ta obavezna vježba bi trebala pridonijeti tome da se omladina ciljano pozabavi sa razvojem vlastite ličnosti, sa vlastitim sklonostima i interesima, te profesionalnim predodžbama, kao i da stekne uvid u profesionalnu svakodnevnicu i mogućnosti za sasvim lični put ka zanimanju.

Jedna daljnja mjera da se omladinu sa posebnim pedagoškim potrebama pripremi za svijet rada i zanimanja je „pripremna godina za zanimanje” (Berufsvorbereitungsjahr) u 9. razredu specijalne škole. Učenice i učenici trebaju u okviru općeobrazovanih i praktičkih nastavnih predmeta biti osposobljeni da razvijaju lične i profesionalne perspektive.

Politehnička škola Polytechnische Schule (14. do 15. godina života):

Politehnička škola se nastavlja na 8. školski stupanj i traje jednu školsku godinu. Učenici i učenice se u 9. ili dobrovoljnoj 10. školskoj godini pripremaju za daljnji život, a osobito za profesionalni život, putem produblivanja opće naobrazbe, putem profesionalne orijentacije i osnovnog profesionalnog obrazovanja. Jedna faza orijentiranja na početku školske godine, te profesionalna orijentacija kao nastavni princip u svim nastavnim predmetima, nude višestruke mogućnosti za upoznavanje poslovnog svijeta. Putem upoznavanja sa poduzećima, te prakse u pogonima, vanškolskim institucijama i nastavnim radionicama pomaže se pri izboru zanimanja.

Pri pozitivnom završetku stižu učenici i učenice nadalje i pravo da pređu u 2. razred neke srednje stručne škole istog stručnog usmjerenja, ili pak da bez polaganje prijemnog ispita pređu u 1. razred neke više stručne škole.

Osnovno profesionalno obrazovanje nudi se po stručnim oblastima (izbornim obaveznim predmetima). Oni odgovaraju velikim profesionalnim kompleksima u privredi, pri čemu se stižu temeljne sposobnosti, vještine i znanja (ključne kvalifikacije). Učenjem koje je okrenuto praksi pospješuju se individualne nadarenosti i motivacija za učenje učenica i učenika. Nastavni sadržaji u izbornim obaveznim predmetima podijeljeni su na osnovna i dopunska područja, čime mogu sposobne učenice/sposobni učenici postići dodatne kvalifikacije.

Već prema stručnim interesima i sklonostima bira svaki učenik/svaka učenica jedno od sedam stručnih područja:

- Metal (Metall)
- Elektro (Elektro)
- Drvo (Holz)
- Građevinarstvo (Bau)
- Trgovina ured (Handel Büro)
- Uslužne djelatnosti (Dienstleistungen)
- Turizam (Tourismus)

Pored tih, ili pak umjesto tih stručnih oblasti mogu se u okviru školske autonomije ponuditi nova stručna područja (na primjer tehnologija informacija, mehatronika), pri čemu se posebno vodi računa o interesima učenika i šansama za zapošljavanje u regiji.

U nastavi općeobrazovnih obaveznih predmeta (religija, profesionalna orijentacija, politička naobrazba i privreda, njemački, živi strani jezik (engleski), matematika, sport, priroda, ekologija i nauka o zdravlju) nudi se produbljena opća naobrazba, a iz njemačkog, matematike i engleskog se podučava u grupama po uspješnosti ili prema interesu. Nastavom u području obaveznih izbornih predmeta u opsegu od 14 sati sedmično i općih obaveznih nastavnih predmeta u opsegu od 18 sati sedmično stiču se temeljna stručna znanja i vještine, kako bi se na najbolji mogući način kvalificiralo za prelaz na izobrazbu u zanatu, kao i za prelaz na daljnje škole. Na osnovu školske autonomije se opseg sati u sedmici može u području obaveznih izbornih predmeta i općih obaveznih predmeta prilagoditi regionalnim specifičnostima i interesima učenika.

Nastavni plan politehničke škole dodatno omogućava, shodno interesu i uspjehu, i jednu široku ponudu slobodnih predmeta i grupa prema sklonosti, te kurseva za napredovanje.

Organizacija politehničke škole pokriva cjelokupnu Austriju, pa se već prema lokalnim okolnostima vodi ili kao samostalna škola, ili zajedno sa nekom općeobrazovnom obaveznom školom.

Nadalje, učenici pri pozitivnom završetku politehničke škole stiču pravo da pređu u 2. razred srednje stručne škole onog istog usmjerenja kojeg su imali kao stručno područje u opsegu od 15 sati sedmično, ili pak bez prijemnog ispita u 1. razred više stručne škole.

Školski pokusi modela Nova srednja škola (Neue Mittelschule)

Školski pokusi Nova srednja škola (NMS) imaju za cilj jednu novu zajedničku školu za svu djecu od 10 do 14 godina, koja je svima otvorena nakon 4. razreda osnovne škole.

Centralna značajka NMS je, pored izbjegavanja preranog razdvajanja djece u različite smjerove obrazovanja, jedna široka primjena kulture učenja, s težištem na individualiziranju i unutrašnjem diferenciranju. To znači da se kod svakog djeteta zahtijevaju i podupiru individualne sposobnosti i talentiranosti. S jedne strane dobivaju djeca dovoljno vremena i podrške za savladavanje nastavnih sadržaja u skladu s vlastitim tempom, a s druge strane dobivaju dodatne ponude za intenzivno podupiranje svoje posebne nadarenosti.

Nastava na NMS se odvija prema nastavnom planu niže gimnazije (AHS-Unterstufe, 5. do 8. školski stupanj), a oblikuju je u timskom radu zajedno nastavnici više osnovne škole i gimnazije. Uspješan završetak daje učenicima pravo, već prema dostignutom obrazovnom cilju, na upis u neku daljnju srednju ili višu školu.

Školski pokusi Nove srednje škole su regulirani u § 7a Zakona o organizaciji školstva, čime je osigurano da se jednom započeto školovanje u NMS može također i završiti. Do školske godine 2011/12 mogu pokrajinski školski savjeti i Savjet za školstvo grada Beča podnositi nove planove modela, te pored postojećih odrediti nove lokacije škola.

Informacije u internetu: www.neuemittelschule.at

2

OPĆEOBRAZOVNE VIŠE ŠKOLE (gimnazije) (ALLGEMEINBILDENDE HÖHERE SCHULEN)

Općeobrazovna viša škola obuhvaća četvorogodišnji niži stupanj i četvorogodišnji viši stupanj i završava se ispitom zrelosti (Reifeprüfung).

Svjedodžbom o položenom ispitu zrelosti stiže se pravo na studiranje na univerzitetima, visokim stručnim školama (Fachhochschulen), pedagoškim visokim učilištima i akademijama (za pojedine studijske smjerove se pod određenim uslovima moraju polagati dopunski ispiti), kao i pravo na zaposlenje u javnim službama.

Polazak u 1. razred: Uspješan završetak 4. razreda niže osnovne škole sa ocjenama „vrlo dobar“ ili „dobar“ iz njemačkog jezika, čitanja i matematike; ili na osnovu zaključka školskog nastavnog vijeća niže osnovne škole da postoji velika vjerojatnost da će učenik/učenica na osnovu ostalog uspjeha, i pored ocjene „zadovoljavajući“ iz navedenih obaveznih predmeta, odgovoriti zahtjevima općeobrazovne više škole; ili polaganje prijemnog ispita (Aufnahmsprüfung).

Prelaz u više razrede:

Iz više osnovne škole:

Svjedodžba o završenoj školskoj godini s uspjehom „odličan“ ili bilješkom da učenik u slijedećoj školskoj godini više osnovne škole treba pohađati nastavu iz njemačkog jezika, živog stranog jezika i matematike u okviru prve grupe uspješnosti. Najniža ocjena „zadovoljavajući“ iz ostalih obaveznih predmeta, ili polaganje prijemnog ispita.

Nakon 4. razreda:

Svjedodžba o završenoj školskoj godini u prvoj grupi uspješnosti (ili sa ocjenama „vrlo dobar“ ili „dobar“, odnosno „zadovoljavajući“ druge grupe uspješnosti uz zaključak nastavnog vijeća), te najnižom ocjenom „zadovoljavajući“ iz ostalih obaveznih predmeta, inače polaganje prijemnog ispita.

Iz drugih vrsta škola:

U određenim slučajevima uz polaganje klasifikacijskog ispita (Einstufungsprüfung), odnosno prijemnog ispita iz pojedinih nastavnih predmeta.

Vrste općeobrazovnih viših škola:

(U tekstu koji slijedi prikazane su samo najbitnije razlike u nastavnom planu.)

● *Niži stupanj (1. do 4. razred) /Unterstufe/:*

1. i 2. razred: Isti nastavni plan za sve forme; jedan živi strani jezik (1. do 8. razred).

3. i 4. razred: **Gimnazija** (Gymnasium): latinski jezik, ili alternativno drugi živi strani jezik; **Realna gimnazija** (Realgymnasium): geometrijsko crtanje, uz više matematike i prirodnih znanosti, tehnička naobrazba ili praktični rad s tekstilom; **Ekonomska realna gimnazija** (Wirtschaftskundliches Realgymnasium): više kemije; tehnička naobrazba ili praktični rad s tekstilom.

● *Viši stupanj (5. do 8. razred) /Oberstufe/:*

Gimnazija:

Latinski jezik (nastavak učenja iz nižeg stupnja, ili početak jednog skraćenog učenja), uz to od 5. razreda ili grčki, ili drugi živi strani jezik (početak ili nastavak 3. nastavne godine).

Realna gimnazija:

Više matematike, uz to od 5. razreda latinski jezik (moguć je i nastavak učenja latinskog jezika započetog u nižim razredima gimnazije) ili drugi živi strani jezik, osim toga nacrtana geometrija ili više biologije i ekologije, kemije, fizike.

Ekonomska realna gimnazija:

Od 5. razreda drugi živi strani jezik ili latinski jezik.

Pored toga: ekonomija domaćinstva i prehrana, više geografije i ekonomije, psihologije i filozofije (uključujući praktikum).

Viša realna gimnazija (Oberstufenrealgymnasium):

Pored osmogodišnjih oblika općeobrazovnih viših škola postoji i viša realna gimnazija (djelomično i sa prelaznim stupnjem Übergangsstufe).

Obilježja ovog školskog oblika: Polazak nakon 8. školskog stupnja (5. do 8. razred gimnazije). Od 5. razreda uči se drugi živi strani jezik ili latinski jezik. Pored toga instrumentalna nastava ili likovni odgoj i tehnički odgoj, ili nacrtana geometrija i više matematike, ili više biologije i ekologije, kemije, fizike (i matematike).

Za sve vrste: Od 6. (7.) do 8. razreda biraju se izborni obavezni nastavni predmeti (Wahlpflichtgegenstände) u ukupnom opsegu od šest (u gimnaziji i višoj realnoj gimnaziji), te osam (u realnoj gimnaziji), odnosno deset (u ekonomskoj realnoj gimnaziji) sati sedmično. Taj obim može se promijeniti na osnovu školske autonomije (minimum 4 sata, maksimum 10 sati).

Svaka škola ima mogućnost da i u nižem i u višem stupnju u jednom određenom okviru odredi svoju ponudu nastavnih predmeta specijalno usklađenu sa svojom situacijom (školska autonomija). Pri tome može donositi također i svoje vlastite školski autonomne nastavne planove. Na taj način se stvaraju lokacije s vlastitim profilom, ili nekim specijalnim težištem (na primjer strani jezici, umjetnička kreativnost, sport, prirodoslovno-tehničko težište, ekologija, informatika itd.).

Specijalne vrste:

● *Općeobrazovne više škole s umjetničkim i sportskim težištem, uz ispit podobnosti*

Sportska težišta: Ili od 1. razreda (realna gimnazija s posebnim naglasakom na sportskoj naobrazbi, osmogodišnje trajanje), ili od 5. razreda

(viša realna gimnazija s posebnim naglaskom na sportskoj naobrazbi, četverogodišnje trajanje).

Muzička težišta: Ili od 1. razreda (gimnazija, odnosno realna gimnazija s posebnim naglaskom na umjetničkoj naobrazbi, osmogodišnje trajanje; realna gimnazija s posebnim naglaskom na umjetničkoj naobrazbi za one koji studiraju muziku, devetogodišnje trajanje), ili od 5. razreda (viša realna gimnazija s posebnim naglaskom na umjetničkoj naobrazbi, četverogodišnje trajanje; viša realna gimnazija s posebnim naglaskom na umjetničkoj naobrazbi za one koji studiraju muziku, petogodišnje trajanje).

● *Dopunska gimnazija* (Aufbaugymnasium) i dopunska realna gimnazija (Aufbaurealgymnasium) (djelomično i sa prelaznim stupnjem, 5. do 8. razred).

● *Gimnazija, realna gimnazija i ekonomska realna gimnazija za zaposlene:* Večernja nastava, ili dopisni studij, trajanje 8 semestara. Upis moguć navršenom 17. godinom života, najkasnije u kalendarskoj godini upisa.

● *Gimnazija za jezične manjine* (slovenska, hrvatska, mađarska).

● *Školski dom za učenike na zanatskoj izobrazbi:* Općeobrazovne više škole sa zanatskom izobrazbom, za sada za stolarski zanat, mehatroniku i elektroniku, (od 1. do 9. razreda), lokacija: Ebenau/Salzburg, odnosno Evangelisches Gymnasium u Beču.

● *Gimnazije i realne gimnazije sa pojačanom nastavom stranih jezika (djelomično kao školski pokusi),* na primjer: Theresianische Akademie, Europarealgymnasien, realne gimnazije sa četiri obavezna strana jezika (poblježe informacije u Zemaljskim školskim savjetima (Landeschulrat).

Obavijesti o daljnjim posebnim oblicima koji se vode kao školski pokusi, (npr. s težištem na informatici, prirodnim naukama, za vrhunske sportaše itd.), te o općeobrazovnim višim školama sa internatom (javnim i privatnim) daju Zemaljski školski savjeti.

Informacije na internetu:

www.bmukk.gv.at/schulen/bw/abs/abs.xml

3

OBAVEZNE ZANATSKÉ ŠKOLE (BERUFSBILDENDE PFLICHTSCHULEN)

Obavezne zanatske škole zanatske škole (Berufsbildende Pflichtschulen Berufsschulen)

daju šegrtima tokom njihovog školovanja za zanatska zanimanja temeljna teorijska znanja kroz stručnu nastavu koja prati praktičnu obuku. Ova saznanja unapređuju i dopunjuju praktičnu obuku u pogonu kao i opće obrazovanje učenika. Zanatske škole traju onoliko godina koliko traje „naukovanje“. Već prema vrsti zanata traje vrijeme naobrazbe od 2 do 4 godine, ali u pravilu 3 godine. Nastava se u stručnim školama može sprovoditi u slijedećim organizacijskim formama: cjelogodišnje, t.j. najmanje jedan puni školski dan ili najmanje dva puta po pola školskog dana sedmično; zatim vezano uz „naukovanje“, t.j. kontinuirano najmanje 8 sedmica, ili sezonski, t.j. u bloku koji je vezan za neko određeno godišnje doba. Ova brojnost organizacionih formi

rezultat je dogovaranja privrede i školskih vlasti, te uvažavanja potreba pojedinih branši, odnosno regija. Partnerska i kompleksna saradnja svih učesnika u stručnoj naobrazbi je jedan od bitnih faktora za uspjeh tog dvojnog sistema. Jedno moderno stručno obrazovanje zahtijeva usku povezanost teorije i prakse, povezanost nastave u stručnim školama i prakse u pogonima.

Trenutno postoji preko 250 priznatih zanata u slijedećim grupama: Građevinarstvo – ured, uprava, organizacija – kemija – štamparstvo, foto, grafika, prerada papira – elektrotehnika, elektronika – gastronomija – zdravstvo i njega tijela – trgovina – drvo, staklo, tonske, informacijske i komunikacijske tehnologije – namirnice i delikatese – tehnika metala i strojogradnja – tekstil, moda, koža – životinje i biljke – transport i skladištenje.

Ukoliko je učenica/učenik stručne škole ispunila/ispunio nastavni cilj posljednjeg razreda stručne škole, onda se završni ispit sastoji samo od praktičnog dijela. Oni koji žele nakon završnog ispita stručne škole imati pristup univerzitetskom studiju mogu ga postići polaganjem stručnog ispita zrelosti (Berufsmatura), koji se sastoji od 4 dijela (njemački, matematika, živi strani jezik, stručna oblast). Tri pojedinačna ispita se smiju polagati za vrijeme naukovanja, a posljednji nakon navršene 19. godine života.

Postoji mogućnost pohađanja besplatnih pripremnih kurseva.

Integrativna stručna naobrazba se nudi kao naobrazba šegrta s produženim naukovanjem (produženo za jednu do maksimalno dvije godine), ali i kao stručna naobrazba koja daje djelomične kvalifikacije. Ponudom djelomičnih kvalifikacija se otvara mogućnost lično prilagođene naobrazbe, koja se ciljano usklađuje s individualnim sposobnostima, vještinama i potrebama. Mjesta za naobrazbu su odgovarajući pogoni, ili posebne samostalne institucije za naobrazbu, te zanatske škole (obaveza, odnosno pravo pohađanja zanatske škole).

Informacije o stručnom ispitu zrelosti na internetu:

www.bmukk.gv.at/berufsmatura

4

SREDNJE STRUČNE ŠKOLE (BERUFSBILDENDE MITTLERE SCHULEN)

Srednje stručne škole traju od 1 do 4 godine. Srednje stručne škole sa trajanjem od 1 do 2 godine daju djelomičnu, a sa trajanjem od 3 do 4 godine zaokruženu stručnu izobrazbu.

Uslovi prijema:

Da bi se ove škole mogle pohađati mora se uspješno završiti 8. školski stupanj na osnovnoj školi, ili na općeobrazovnoj višoj školi (izuzeti su latinski, nacrtana geometrija i obavezni predmeti sa težištima /Schwerpunktpflichtgegenstände/).

Za prijem na srednju stručnu školu koja traje najmanje tri godine, moraju nakon 4. razreda više osnovne škole oni učenici koji su iz njemačkog, engleskog i matematike bili u najnižoj grupi uspjeha polagati prijemni ispit. Taj prijemni ispit otpada nakon uspješnog

pohađanja politehničke škole. Za neku srednju stručnu školu sa posebnim zahjevima na području umjetnosti i sporta treba u svakom slučaju polagati ispit podobnosti.

Prava:

Propisom za obrte i njegovim dopunskim uredbama je utvrđeno koji se opći i specijalni uslovi moraju ispunjavati za samostalno obavljanje reguliranih obrta (zanati i vezani obrti). Apsolventima srednjih stručnih škola s trajanjem od najmanje tri godine se stručna znanja i sposobnosti, te već dokazano znanje može uračunati u propisane ispite razlike (na primjer poduzetnički ispit /Unternehmerprüfung/, ispit za dokazivanje osposobljenosti /Befähigungsnachweisprüfung/, majstorski ispit /Meisterprüfung/).

Nakon završetka srednje stručne škole koja traje najmanje tri godine, do ispita zrelosti i diplomskog ispita vode dopunski tečajevi (Aufbaulehrgänge, tri godine).

Za apsolvente nekih četverogodišnjih škola postoje također i posebni oblici konkretnih stručnih koledža (Kollegs).

Najvažnije srednje stručne škole:

● *Tehničke, zanatske i umjetničko zanatske stručne škole* (Fachschulen, trogodišnje ili četverogodišnje):

Stručni smjerovi: *kemija, dizajn, tehnika tekstila, građevinska tehnika, elektrotehnika/elektronika, informatika/tehnologija informacija, strojogradnja/mehatronika, tehnika drva, umjetničko obrtnički i umjetnički zanatski stručni smjerovi.*

● *Trgovačka škola* (trogodišnja):

Školovanje za zanimanja u svim granama privrede i uprave. Stručne oblasti: tehnologija informacija, menadžment u birou, menadžment prodaje, školski autonomna stručna područja. Posebni četverogodišnji oblici za sportaše.

● *Ostale trgovačke škole*: Dvogodišnja ili trogodišnja škola za birotehniku i obradu podataka, škola za trgovce informatičare (trogodišnja).

● *Stručna škola za privredna zanimanja* (trogodišnja): Školovanje za privredna i turistička zanimanja, sa težištem obrazovanja između ostalog na drugom živom stranom jeziku, IT-Support-u (informacijska tehnika), na zdravstvu i socijalnoj problematici, prehrani, te na ostalim školski autonomnim težištima.

● *Privredna stručna škola* (jednogodišnja ili dvogodišnja): pripreme profesionalne kvalifikacije za socijalno područje, za područja zdravstva, prehrane, privrede i turizma.

● *Stručna škola za modu* (trogodišnja):

Školovanje stručnog kadra u obrtu i industriji odijevanja. Težišta izobrazbe: tehnika odijevanja, modni atelje, modni dizajn, modni marketing.

● *Stručna hotelijerska škola, stručna škola za turizam, stručna škola za ugostiteljstvo* (trogodišnja):

Školovanje stručnog kadra u hotelijerstvu i ugostiteljstvu, odnosno za

uprave liječilišta i u turizmu. Izborna težišta izobrazbe između ostalog: gastronomija, sport, strani jezici.

● **Stručne škole za socijalna zanimanja:** trogodišnja škola za socijalna zanimanja, dvogodišnja škola za socijalne službe. Škole za socijalno zbrinjavanje (prijem tek od 17., odnosno 19. godine života) sa slijedećim težištima: Rad sa starim osobama, rad u obiteljima, rad s hendikepiranim osobama, pratnja hendikepiranih osoba. Završetak školovanja na stručnom nivou (2 – 3 godine), ili na diplomskom nivou (3 – 4,5 godine). Također i za zaposlene.

● **Stručne poljoprivredne i šumarske škole:** (trajanje školovanja od dvije do četiri školske godine): Izobrazba za poljoprivrednog stručnog radnika. Težišta izobrazbe: poljoprivreda, upravljanje seoskim domaćinstvom, menadžment u prehrani i zdravstvu, zdravstvo i socijalna zanimanja i dr.

Pobliže informacije pružaju školske referade za poljoprivredu (landwirtschaftliche Schulerferate) pri pokrajinskim vladama (Landesregierungen).

● **Škole za zdravstvenu zaštitu i njegu bolesnika (upis sa 16, odnosno 17 godina):** Škole i obrazovni tečajevi u uvoj oblasti su regulirani dozvolom Saveznog ministarstva za zdravstvo, porodicu i omladinu, a u suradnji sa zdravstvenim ustanovama.

5

VIŠE STRUČNE ŠKOLE

(BERUFSBILDENDE HÖHERE SCHULEN)

Više stručne škole daju tokom petogodišnjeg školovanja pored utemeljenog općeg obrazovanja i viši nivo stručne naobrazbe, završavaju ispitom zrelosti i diplomskim ispitom, kojim se stiče pravo na daljnje školovanje na univerzitetima, na visokim stručnim školama i pedagoškim visokim učilištima i akademijama.

Na temelju stručne školske izobrazbe moguć je pristup različitim obrtima (za samostalno obavljanje zanimanja, reguliranih u Propisu za obrte – vidi prava/srednje stručne škole). Moguće je da se polažu ispiti za dokazivanje osposobljenosti, te dokazivanje trajanja djelatnosti u struci. To je regulirano pojedinim propisima o dokazivanju osposobljenosti.)

Za apsolvante viših stručnih škola je zakonski propisano priznavanje stručnih znanja na univerzitetima i visokim stručnim školama.

Postoji mogućnost za apsolvante većine viših tehničkih, ili viših poljoprivrednih i šumarskih obrazovnih ustanova da nakon podnesenog zahjeva Saveznom ministarstvu za privredu i rad, odnosno Saveznom ministarstvu za poljoprivredu i šumarstvo, okoliš i vodoprivredu, steknu nakon tri godine prakse u struci pravo na zvanje „inženjer“.

Uslovi prijema:

Više stručne škole mogu pohađati učenici koji su uspješno završili 4. razred više osnovne škole, 4. ili neki viši razred općeobrazovne više škole, ili pak politehničku školu kao 9. školski stupanj (izuzeti su latinski, nacrtana geometrija i obavezni predmeti sa težištem). Učenik koji dolazi iz 4. razreda više osnovne škole mora polagati prijemni ispit iz

njemačkog, ili engleskog, ili pak matematike, ukoliko je u dotičnom predmetu bio u najnižoj grupi uspješnosti, kao i ako je u srednjoj grupi uspješnosti ocijenjen sa „dovoljan“. Sa ocjenom „zadovoljavajući“ u srednjoj grupi uspješnosti moguć je prijem uz zaključak razrednog vijeća.

Na višim stručnim školama sa umjetničkim težištem, kao i na obrazovnim ustanovama za odgoj u dječjim vrtićima i socijalnu pedagogiju mora se polagati ispit podobnosti.

Prava:

Na temelju stručne školske naobrazbe moguć je pristup različitim obrtima (za samostalno obavljanje zanimanja, reguliranih u Propisu za obrte, vidi prava / srednje stručne škole). Potrebni ispiti za dokazivanje osposobljenosti, te dokazivanje trajanja djelatnosti u struci regulirani su pojedinim propisima o dokazivanju osposobljenosti.

Na evropskom nivou omogućava smjernica (RL) 2005/36/EG pristup nekom reguliranom zanimanju u jednoj drugoj zemlji Zajednice, a za pristup se zahtijeva potreban završetak visoke ili univerzitetske naobrazbe od (do) četiri godine.

Najvažnije više stručne škole:

● *Više tehničke i zanatske obrazovne ustanove:* izobrazba za tehnička, zanatska i umjetničko obrtnička zanimanja. Stručni smjerovi: građevinska tehnika, oblikovanje interijera i tehnika drva, elektrotehnika, elektronika, strojarsko inženjerstvo, mehatronika, inženjerstvo djelatovnih supstanci, medijska tehnika i medijski menadžment, tehnologija informacija, kemija, kemijsko inženjerstvo, tehnologija živežnih namirnica, elektronska obrada podataka i organizacija, privredno inženjerstvo, vođenje poduzeća, umjetnost i dizajn; školski autonomne specijalizacije.

● *Viša obrazovna ustanova za modu i umjetničko oblikovanje, za plasman i prezentaciju proizvoda, za modni dizajn i oblikovanje produkata:*

Obrazovanje kvalificiranog stručnog kadra u kreiranju mode i industriji odjeće. Težišta izobrazbe između ostalog: modni dizajn, modni marketing, tehnika odijevanja, grafika modnog dizajna.

● *Viša obrazovna ustanova za turizam:* Obrazovanje kvalificiranog stručnog kadra u turističkoj privredi. Izborna težišta izobrazbe između ostalog: treći živi strani jezik, hotelski menadžment, turistički menadžment, menadžment hoteljerstva i priredbi, menadžment turizma i slobodnog vremena, školski autonomna težišta naobrazbe.

● *Trgovačka akademija:*

Školovanje za obavljanje viših zanimanja u svim granama privrede i uprave, sa izbornim težištima/smjerovima: marketing i međunarodno poslovanje, kontrola i godišnji obračun, entrepreneurship i menadžment, multimediji i dizajniranje web-stranica, menadžment umrežavanja, razvoj kompjutorskih programa, digital business, transportni menadžment, controlling i accounting, međunarodna privreda sa stranim jezicima i kulturom, informacijski menadžment i tehnologija informacija, logistički menadžment i špedicija, školski autonomna težišta izobrazbe / stručna usmjerenja.

● *Viša obrazovna ustanova za privredna zvanja:*

Obrazovanje kvalificiranih stručnih kadrova za privredna i turistička zanimanja. Težišta/smjerovi izobrazbe između ostalog: međunarodna komunikacija u privredi, medijska informatika, kulturološki turizam, ekonomika prehrane i poduzeća, strani jezici, socijalna uprava, ekonomija okoliša, kulturni i kongresni menadžment, dizajn komunikacija i medija, socijalni menadžment, te školski autonomna težišta.

● *Više poljoprivredne i šumarske obrazovne ustanove:*

Obrazovanje kvalificiranih stručnih kadrova u poljoprivredi, šumarstvu i prehrani. Stručni smjerovi: poljoprivreda i prehrana, vrtlarstvo, vinogradarstvo i voćarstvo, šumarstvo, poljoprivredna tehnika, tehnologija živežnih namirnica. Težišta izobrazbe između ostalog: projektni i regionalni menadžment, tehnika okoliša, menadžment poduzeća, menadžment poljoprivrednog kvaliteta, ekologija prehrane, poljoprivredni marketing, poljoprivredni menadžment, pogonski i proizvodni menadžment.

● *Obrazovna ustanova za pedagoge u dječjim vrtićima:* Izobrazba za pedagoge u dječjim vrtićima uz mogućnost dodatnog školovanja za odgajatelja u obdaništima /Hort/, odnosno produbljenog školovanja za rani odgoj.

● *Obrazovna ustanova za socijalnu pedagogiju:* Izobrazba za odgajateljice i odgajatelje (socijalni pedagozi u obdaništima i domovima za djecu i omladinu, te za vanškolski rad sa omladinom).

Informacije na internetu:

www.berufsbildendeschulen.at

6

MOGUĆNOSTI OBRAZOVANJA NAKON MATURE

Preduslov za prijem na oblike obrazovanja navedene u ovom poglavlju je ispit zrelosti (Reifeprüfung), stručni ispit zrelosti (Berufsreifeprüfung) ili ispit za sticanje prava na studiranje (Studienberechtigungsprüfung). Za neke koledže i visoke stručne škole postoje također i specijalni oblici, odnosno mogućnosti prijema za apsolvante stručno-specifičnih četverogodišnjih stručnih škola.

Opće smjernice za pomoć pri izboru studija naći ćete u internetu pod:

<http://key2success.schulpsychologie.at>

Koledži

Dvogodišnje (za zaposlene dvogodišnje do trogodišnje) više stručno obrazovanje koje odgovara višim stručnim školama, odnosno višim stručnim obrazovnim ustanovama.

Stručna usmjerenja: građevinska tehnika, kemija, kemijsko inženjerstvo, dizajn, elektronika, elektrotehnika, elektronska obrada podataka i organizacija, informatika, tehnologija informacija, oblikovanje interijera i drvna tehnika, pedagogija za dječje vrtiće, komunikacija i medijski dizajn, kulturni i kongresni menadžment, tehnika sintetičkih materijala i okoliša, mašinsko inženjerstvo, medijska tehnika i medijski menadžment, moda, optometrija, socijalna pedagogija, turizam i

privreda slobodnog vremena, privredno inženjerstvo, privredna informatika, koledži na trgovačkim akademijama, (sa pojedinim težištima izobrazbe/stručnim usmjerenjima).

Pedagoške visoke škole

● **Obrazovanje 1:** Na javnim i privatnim pedagoškim visokim školama školuju se nastavnici za nižu osnovnu školu (također i za preedškolski stupanj), za višu osnovnu školu i za specijalne škole, te za politehničke škole. Uslov za prijem je uspješno položen ispit zrelosti, stručni ispit zrelosti, ili ispit za sticanje prava na studiranje. (Za odobravanje studija traže se i specijalne pretpostavke sklonosti).

● **Obrazovanje 2:** Na nekim javnim pedagoškim visokim školama školuju se nastavnici zanatskih škola, za stručnu nastavu iz tehničkog obrazovanja i zanatstva, za stručna područja dizajna, prehrane, te informacija i komunikacije na srednjim, odnosno višim stručnim školama. Uslov za prijem: Vidi gore. (Za odobravanje studija za nastavnike zanatskih škola, te za stručno-teoretska i praktična područja je dodatno potrebna praksa u dotičnom području. Nastavnici na zanatskim školama za tehničko-zanatsko stručno područje stiču svoju naobrazbu tek onda kada ih postave školske vlasti dotične savezne pokrajine).

● **Obrazovanje 3:** Na visokoj školi za pedagogiju agrara i okoliša stiče se obrazovanje za poljoprivredne i šumarske zanatske i stručne škole, te za područje agrara i okoliša na višim poljoprivrednim i šumarskim školama. Uslov za prijem: Upisuju se absolventi viših poljoprivrednih i šumarskih škola, odnosno osobe istovjetne kvalifikacije, te absolventi univerzitetskih stručnih studija (na primjer Univerzitet za kulture tla).

● **Obrazovanje 4:** Na privatnim pedagoškim visokim školama i nekim drugim privatnim institucijama obrazuju se nastavnici religije (katoličke, protestantske, starokatoličke, pravoslavne, istočno-pravoslavne, islamske, židovske) za obavezne škole. Uslov za prijem: Vidi gore.

Ponude za vrijeme studiranja (studijski stupnjevi, završetak s Bachelor of Education, trajanje studija najmanje 3 godine) variraju već prema pojedinoj pedagoškoj visokoj školi/instituciji. Studenti stiču nakon uspješnog završetka studija kvalifikaciju za držanje nastave. Na pedagoškim visokim školama se nudi i nastavak obrazovanja, odnosno daljnje obrazovanje (i za nastavnike na gimnazijama i na srednjim i višim stručnim školama).

Informacije na internetu:

www.bmukk.gv.at/schulen/bw/leb/ph.xml

Studiranje na visokim stručnim školama (Fachhochschulstudiengänge)

Naučno utemeljena stručna izobrazba sa jakom usmjerenošću prema zanimanju (većinom 1 semestar prakse). Trenutno se nude slijedeće vrste studijskih mogućnosti.

● *Diplomski studiji* traju u pravilu 8 semestara (4 godine) i završavaju se sticanjem akademske titule „Mag.(FH)” ili „Dipl.Ing.(FH)”. Diplomski studiji se sve više zamjenjuju Bachelor studijima, odnosno Master-studijima, koji se na njih nadovezuju.

● *Bachelor-studiji* traju u pravilu 6 semestara (3 godine) i završavaju se sticanjem akademske titule „Bachelor”. Na nekoliko područja, prije svega u oblasti socijalnog rada i zdravstva stiže se završetkom studija također i pravo obavljanja odgovarajućeg zanimanja (na primjer socijalna radnica/socijalni radnik, psihoterapeut).

● *Master-studiji* se nadograđuju na bachelor-studije, prije svega kao njihovo naučno upotpunjavanje. Traju u pravilu 4 semestra (2 godine) i završavaju se sticanjem akademske titule „Master”. Trenutno se u Austriji na visokim stručnim školama drže studijski pravci u oblasti oblikovanja – umjetnosti, tehnike, inženjerstva, socijalnih znanosti, privrede, vojnih znanosti i sigurnosti, prirodnih nauka i zdravstva. Pristup studiju na visokoj stručnoj školi moguć je također i licima sa relevantnom kvalifikacijom zanimanja, ali bez ispita zrelosti (većinom uz dodatne ispite).

Informacije na internetu: www.fhr.ac.at

Studiranje na univerzitetima

● *Diplomski studiji:*

Služe u prvoj liniji produbljenoj naučnoj i umjetničkoj stručnoj izobrazbi, te traju u pravilu osam do jedanaest semestara. Završetak studija daje pravo na sticanje akademskog stupnja, na primjer Master, Dipl.Ing. (Iznimka: Studij medicine može se završiti samo sa doktoratom). Diplomski studij se sastoji od dva ili tri studijska dijela, koji se završavaju diplomskim ispitom. Postoje studijska usmjerenja u oblasti društvenih nauka i kulture, usmjerenja u inženjerstvu, umjetnička usmjerenja, nastavnički studij za nastavu na višim školama (uvijek za dva nastavna predmeta), medicinski studiji, studiji prirodnih nauka, prava, socijalna i privredna naučna usmjerenja, studiji teologije.

● *Bachelor-studiji i master-studiji*

U skladu sa međunarodnim izjednačenjem studijskih sistema („Bolonjski proces”) organiziraju univerziteti umjesto kontinuiranog diplomskog studija sve više bachelor-studije sa trajanjem od tri do četiri godine (u pravilu tri) i na to nastavljajuće master-studije sa trajanjem od jedne do dvije godine (u pravilu dvije). Bachelor-studij po sebi služi naučnoj, odnosno umjetničkoj stručnoj izobrazbi i kvalifikaciji za određeno stručno područje, te daje akademsku titulu „Bachelor”.

● *Studiji za sticanje doktorata:*

Nadovezuju se na diplomske studije, odnosno master-studije na univerzitetima ili visokim stručnim školama, a služe prije svega daljnjem razvijanju osposobljenosti za samostalni naučni rad. Završetak daje pravo na sticanje odgovarajućeg doktorata. Trajanje iznosi 2-3 godine.

Informacije na internetu:

www.studienwahl.at

7 OBRAZOVANJE ODRASLIH

Škole za zaposlene i tercijarno doškolovanje

Osobe koje su se već zaposlile, ili su završile stručnu izobrazbu, imaju mogućnost da uz rad završe odgovarajuće školovanje pohađajući večernju nastavu.

Postoje općeobrazovne i stručne srednje i više škole za zaposlene, dopunski tečajevi, koledži i akademije. Osim toga postoje ponude za daljnje obrazovanje na univerzitetima i visokim stručnim školama. Na visokim stručnim školama postoje dodatni programi za zaposlene.

Obrazovanje odraslih:

Institucije za obrazovanje odraslih, potpomagane od strane Ministarstva prosvjete, poput visokih narodnih škola (narodnih sveučilišta Volkshochschulen), instituta za poticanje struke (Berufsförderungsinstitute), instituta za poticanje privrede (Wirtschaftsförderungsinstitute), crkvenih institucija, te niza ostalih regionalnih institucija za obrazovanje odraslih nude kako općeobrazovne, tako i stručne obrazovne tečajeve i programe.

Jedan važan zadatak obrazovanja odraslih je također i da omogućiti postizanje naknadnog završetka školovanja u okviru „drugog obrazovnog puta“. Zainteresirane osobe mogu pohađati pripremne tečajeve za završetak više osnovne škole (Hauptschulabschluss), za izvanredne ispite (zrelosti) /Externisten(reife)prüfung/, za pripremu ispita za sticanje prava na studiranje, te za pripremu stručnog ispita zrelosti na institucijama za obrazovanje odraslih. (Osim ovoga je moguće polaganje i pojedinih parcijalnih ispita).

Informacije na internetu:

www.erwachsenenbildung.at

8 SAVJETOVALIŠTA ZA OBRAZOVANJE

Institucije, odnosno osobe koje pomažu pri donošenju odluka u vezi sa školovanjem:

- *Školska psihologija-Savjetovaništa za obrazovanje*: 77 savjetovaništa u Austriji (pokrajinske centrale vidi dolje).
- *Savjetnici za učenike i obrazovanje* (Schüler- und Bildungsberater/innen): Odgovarajuće školovani nastavnici na svakoj školi poslije 5. školskog stepena.
- *Školski servisi* pri svim zemaljskim školskim savjetima.
- *Centri za informiranje o zanimanjima*: nalaze se u svim pokrajinama, a osnivaju ih zavodi za zapošljavanje (Arbeitsmarktservice) ili privredne komore (Wirtschaftskammer).
- *Savjetovaništa za obrazovanje odraslih*: Informacije i adrese savjetovaništa nalaze se u internetu pod www.erwachsenenbildung.at ili www.bib-atlas.at

Savezno ministarstvo za nastavu, umjetnost i kulturu

**Odjeljenje V/4 (Školska psihologija-Savjetovalište za obrazovanje,
Opće školske informacije)**

1014 Wien, Freyung 1

Schulinfo-Hotline: 081020/5220 (po lokalnoj tarifi za čitavu Austriju)

**e-mail: schulpsychologie@bmukk.gv.at,
schulinfo@bmukk.gv.at**

**Internet: www.schulpsychologie.at,
www.bmukk.gv.at/schulinfo**

**Školska psihologija-Savjetovalište za obrazovanje u pokrajinskim
školskim savjetima (Školskom savjetu grada Beča)**

Gradišće (Burgenland)

7001 EISENSTADT, Kernausteig 3, Tel.: 02682/710-131

Koruška (Kärnten)

9020 KLAGENFURT, Kaufmannngasse 8, Tel.: 0463/566 59

Donja Austrija (Niederösterreich)

3109 ST. PÖLTEN, Rennbahnstraße 29, Tel.: 02742/280-4702

Gornja Austrija (Oberösterreich)

4041 LINZ, Sonnensteinstraße 20, Tel.: 0732/7071-2321

Salzburg

5026 SALZBURG, Aignerstraße 8, Tel.: 0662/8083-4221

Štajerska (Steiermark)

8015 GRAZ, Körblergasse 23, Tel.: 0316/345/199

Tirol

6020 INNSBRUCK, Müllerstraße 7, Tel.: 0512/57 65 61

Vorarlberg

6900 BREGENZ, Bahnhofstraße 10, Tel.: 05574/4960-210

Beč (Wien)

1013 WIEN, Wipplingerstraße 28, Tel.: 01/52-525/7750